

Jihad in België

Jihad

CLAUDE
MONIQUET

Ze zijn onder ons.
Wie zijn deze jihadi's?
Wat zijn ze van plan?

in België

En hoe kunnen we ze stoppen?

—HORIZON—

VAN DEZELFDE AUTEUR

La Menace Terroriste, Entretiens avec Jacques Bredael, Editions du CEP, Brussel, 2014.

Néo Djihadistes, Editions Jourdan, Parijs-Brussel, 2013.

Printemps arabe, Printemps Pourri, Encre d'Orient, Parijs, 2012.

Guerre Secrète : Services secrets, diplomatie parallèle et opérations spéciales dans la guerre contre le terrorisme depuis le 11 septembre 2011, Encre d'Orient, Parijs, 2011.

L'Iran: un État terroriste?, Éditions de Passy, Parijs, 2011.

Gaza: Le grand mensonge, Éditions La Boîte à Pandore, Parijs-Brussel, 2009.

Djihad et islamisme en Belgique, Éditions Jourdan Le Clercq, Brussel, 2005.

Le Djihad, Histoire secrète des hommes et des réseaux en Europe, Ramsay, Parijs, 2004.

La Guerre sans visage : De Waddi Haddad à Oussama Ben Laden, les réseaux de la peur, Michel Lafon, Parijs, 2002.

Les Dossiers noirs de la Belgique, Michel Lafon, Parijs, 1999.

Touvier, un milicien à l'ombre de l'Église, Olivier Orban, Parijs, 1989.

Histoire des Juifs soviétiques, Olivier Orban, Parijs, 1989.

IN SAMENWERKING MET GENOVEFA ÉTIENNE

Histoire de l'espionnage mondial, herziene en uitgebreide versie,
2 volumes, Éditions du Félin et Luc Pire, Parijs-Brussel, 2000
en 2002:

Volume I: «Les services secrets de l'Antiquité à la Seconde
Guerre mondiale».

Volume II: «De la guerre froide à la guerre anti-terroriste».

Le Journal de Lumi, la guerre à sept ans, vertaling, Éditions de l'Ar-
chipel, Parijs, 2000.

Histoire de l'espionnage mondial, eerste druk, Éditions du Félin et
Luc Pire, Parijs-Brussel, 1997.

INHOUD

INLEIDING

Meer dan een kwestie van woorden: waarom het hier om een oorlog gaat	13
Tien vergeefse jaren	14
De illusie van de Arabisch Lente	16

DEEL I: DE VIJAND BEGRIJPEN

HOOFDSTUK I

De ideologie: het radicale islamisme	23
Aan de basis van de tekst	25
De 'traditionele' islam, de 'verlichte islam en de radicale islam	28
Het probleem van scheiding van godsdienst en staat binnen de islam	31
De plaats van religieus fundamentalisme binnen de islam	33
Van het hanbalisme tot het wahabisme	36
Ontstaan en opkomst van het salafisme	39
<i>Moslimbroeders</i> en <i>takfiri</i> : van politieke islam tot gewapend islamisme	40
Salafisme aangemoedigd door Arabische staten	41

De 'goddelijke voorzienigheid' van 1979	46
Wat is dat nu, die 'jihad'?	48
Het huis van de islam, het huis van de oorlog	55

HOOFDSTUK 2

De historische context: de Arabische 'malaise'	59
Van overheersing tot onderwerping	60
En dan eindelijk, de onafhankelijkheid	63
Een Arabische mislukking	64
Onbestaande 'menselijke ontwikkeling' en de alomtegenwoordige corruptie	67
Geen alternatief voor het islamisme	69
September 2001: de wereld kantelt	71
De illusie van de 'Arabische Lente'	72
De vele oorzaken van een opstand	78
Jagen op hersenschimmen: de Arabische democratie	83

HOOFDSTUK 3

De jihad vóór Al Qaeda	89
De golf van geweld komt uit Egypte ... en Syrië	89
1969-2000: jihad in Noord-Afrika	92

Algerije: een burgeroorlog met 150.000 doden	95
Frankrijk als doelwit	97
De Europese takken van de GIA	99
De ‘groep van Roubaix’	101
‘Heel wat mensen passeerden langs Brussel.’	103

HOOFDSTUK 4

Al Qaeda en de geboorte van de globale jihad	109
Afghanistan en de ‘massificatie’ van de jihad	110
Voorgeschiedenis en ontstaan van Al Qaeda	112
De eerste netwerken, de eerste aanslagen	117
Doel: het World Trade Center, toen al ...	120
Openlijke oorlog: Alec Station tegen OBL	123
De wereld wankelt	127
Eerste arrestaties in ... Brussel	130
Oorlog in Afghanistan, het overleven van Al Qaeda	133
Winnende strategie van Al Qaeda, grote fout van Washington	135

HOOFDSTUK 5

Islamitische Staat of de ‘Clockwork Orange’-jihad	139
Abu Musab al-Zarqawi verschijnt op het toneel	139
Al Qa’ida in Iraq	142
Het verzet begrijpen en bestrijden	143
2014-2015: opkomst van een nieuwe werelddreiging	152
Islamitische Staat, ‘hoeveel afdelingen?’	156
Het gezicht van een ‘staat’, maar in werkelijkheid een criminele organisatie	162
Daesh is trots op haar barbarij	168
Extreem ‘professionele’ propaganda	171

DEEL II: CASESTUDY'S EN PROFIELSCHETSEN

HOOFDSTUK 6

Mohamed Merah wilde 'Frankrijk op de knieën krijgen': leven en dood van een kindermoordenaar

	177
Een gewelddadige, verscheurde familie	179
De jeugd van een delinquent	181
Vanaf 2006 in het vizier van de 'diensten'	185
'Een delinquent op weg naar radicalisering'	187
Een 'individuele jihadist'	191
Failliet van de inlichtingendienst?	199
Van de DCRI naar de DGSI	203

HOOFDSTUK 7

Hakim Benladghem, de man die streefde naar het martelaarschap?

	207
In het vizier van de Franse inlichtingendienst sinds 2008	209
Vestiging in België en voortzetting van de surveillance	213

HOOFDSTUK 8

Van Al Qaeda tot Islamitische Staat

	219
De bekering: een slecht proces	220
Van de aanval op een kruidenierszaak in de voorstad tot de jihad in Syrië	222
Lionel Dumont en Christophe Caze: de kern van de 'Bende van Roubaix'	227

Hervé-Djamel Loiseau, doodgevroren op het pad van de jihad ...	232
Pierre Robert, de ‘moellah van Saint-Etienne’	238
Germaine Lindsay, de doodzaaier	241
Patrice Lumumba Ford en de ‘Zeven van Portland’	245
Daniel Patrick Boyd, zoon van een marinier en jihadist	246
John Walker Lindh, de vijandelijke strijder	248
Adam Yahiyeh Gadhan, van joods geloof tot jihad	250
David ‘Daoud’ Drugeon, pyrotechnicus van Al Qaeda	253
‘De bekeerde strijders’ van de jihad: portrettengalerij	254
De bekeerde vrouwen van Islamitische Staat	258
De Tsjetsjenen liggen aan de basis	261
Muriel Degauque, de eerste zelfmoordbekeerlinge	263
Colleen LaRose en Jamie Paulin-Ramirez: Jihad Jane en Jihad Jamie trekken ten strijde	266
Een nieuwe dreiging ...	270

HOOFDSTUK 9

Mehdi Nemmouche brengt Islamitische Staat naar Europa	271
--	-----

HOOFDSTUK 10

Canada, Verenigde Staten, Australië, Frankrijk, België, Denemarken: offensief in alle richtingen van Islamitische Staat	285
Internationale reactie, tegenreactie van IS	286
Oktober 2014: de jihad zet voet aan wal in Canada en de Verenigde Staten	291
Gijzeling in Sydney	295
Van Charlie Hebdo naar Hyper Cacher: ‘Franse 11 september’	299

Een immense emotie, een pak vragen ...	302
Bloedige bestorming in Verviers	307
Een zaterdag in Kopenhagen	310
Parijs, 19 april 2015 ...	312

HOOFDSTUK II

De moeilijke taak van het profileren	315
Het 'profiel' van de jaren 1990 tot 2000	319
Welk profiel in 2015?	321
Psychopaten zijn toegelaten	323

CONCLUSIES

Bestrijden, maar hoe?	329
De inlichtingendiensten versterken, voldoende middelen voorzien en hun werking verbeteren	331
Inzoomen op ronselaars en propaganda	333
Wat doen we met returnees?	334
De oorlog op het terrein voeren	336
Onze bondgenootschappen uitbreiden, de Arabische wereld helpen zich te moderniseren	337
Veerkracht kweken	338

BIBLIOGRAFIE

Gespecialiseerde tijdschriften	341
Islamitische Staat	342
Al Qaeda en de salafistische jihadistische beweging	342
De algemene context van jihad	344
De jihadisten, de neo-jihadisten en hun profielschetsen en persoonlijkheden	345
Contraterrorisme en zijn strategieën en het contraterrorisme sinds september 2001	346

Meer dan een kwestie van woorden: waarom het hier om een oorlog gaat

Voeren we wel of niet oorlog tegen het terrorisme? Voor de ene is deze vraag onbelangrijk, voor de ander onnodig provocerend. Voor mij is het een fundamentele vraag, want ze gaat veel verder dan een spelletje met woorden en de invulling die we eraan geven. Het antwoord op deze vraag zal de manier bepalen waarop we met dit probleem omgaan. Als het niet meer is dan een kwestie van openbare veiligheid, van een heel kwaadaardige vorm van criminaliteit, regelen we dat wel met enkele juridische kneepjes en wat nieuwe wetten, strooien we wat sociale en politieke maatregelen in het rond die het ergste moeten voorkomen. Maar als het om een echte 'oorlog' gaat, moeten we aanvaarden dat we niet weten hoe lang die zal duren en moeten we vooral toegeven dat enkel het inzetten van militaire methoden (in het buitenland) en veiligheidsmaatregelen (in onze landen), maar ook het rekening houden met de ideologische, historische en strategische dimensie en zelfs met zo veel mogelijk omstandigheidsfactoren, de dreiging op termijn kunnen uitroeien en de vectoren vernietigen, verminderen of tegenhouden en dat we enkel zo uiteindelijk zullen kunnen zegevieren. Daarna moeten we werken aan de voorwaarden van een eerlijke en duurzame 'vrede'.

Achter wat niet meer dan een retorisch debat lijkt, gaan twee opvattingen, twee soorten logica en twee types handelingen schuil die extreem verschillen en waarvan het verloop en de uitkomst lichtjaren van elkaar verwijderd kunnen zijn.

Het debat is echter niet nieuw. Het lijkt lang geleden dat

Georges W. Bush en zijn administratie openlijk bekritiseerd werden in Europa – en ook door een deel van de Amerikaanse publieke opinie – omdat hij de uitdrukking ‘oorlog tegen het terrorisme’ gebruikte (of zoals het in Washington in die tijd vaak heette *Global War on Terror* of het acroniem GWOT). De Franse politicus Dominique de Villepin, een briljante geest die ook wel eens belerend uit de hoek kan komen, had makkelijk spreken toen hij verklaarde dat het omstreden woord niet langer gebruikt kon worden wanneer het ging om het conflict tussen twee entiteiten, waarvan het bestaan internationaal erkend was.

Op 9 januari 2015, twee dagen na het bloedbad op de redactie van *Charlie Hebdo*, verklaarde de Franse eerste minister Manuel Valls voor de *Préfets réunis* in Matignon dat het wel degelijk om een oorlog gaat. Een paar dagen later kwam hij daar tijdens een briljant en gedurfd discours voor de *Assemblée nationale*, de Franse Nationale Vergadering of het lagerhuis, op terug met een aantal argumenten: ‘Is dit een oorlog? Die vraag is eigenlijk onbelangrijk, want de jihadistische terroristen hebben ons daar drie dagen na elkaar het meest wrede antwoord op gegeven. Laten we het duidelijk stellen: ja, Frankrijk voert oorlog tegen het terrorisme, het jihadisme en het radicale islamisme.’

Wat is er de voorbije tien jaar gebeurd waardoor een eerste minister van de Franse republiek nu dergelijke woorden in de mond neemt, woorden die hij de Amerikaanse president vroeger verweet? Het antwoord daarop is snel gegeven: tien jaar zijn voorbijgegaan, maar als de zaken al veranderd zijn, dan wel in slechte zin.

Tien vergeefse jaren?

We hebben Al Qaeda na 11 september 2001 enkele zware slagen toegebracht: het vernietigen van trainingskampen in Afghanistan, het gevangennemen of elimineren van drie vierde van de

leiders of hooggeplaatsten, het ontmantelen van heel wat logistieke, financiële, rekruterings- of propagandanetwerken en zelfs operationele netten, het definitief uitschakelen van Osama bin Laden op 2 mei 2011 ... Het totale gebrek aan charisma en het autoritaire optreden van zijn opvolger Ayman Al Zawahiri, maar ook de extreme beperking van bewegings- en communicatievrijheid die hij en zijn getrouwen opgelegd kregen door de eindeloos rondcirkelende *drones* boven het gebied in Pakistan waar ze verblijven, hebben ervoor gezorgd dat de organisatie heel wat minder schadelijk is geworden.

Is ze verdwenen? Neen. Het aantal arrestaties tussen 2001 en 2010 overal ter wereld zijn daarvan het bewijs. Duizenden mensen zijn aangehouden en honderden zijn veroordeeld voor hun banden met de organisatie die bin Laden oprichtte of voor het voorbereiden van aanslagen of het overbrengen van vrijwilligers naar Afghanistan of Irak en (in veel mindere mate) naar andere jihad-oorden in Azië, Afrika of de Kaukasus. Deze arrestaties hebben, in het Westen althans, tientallen aanslagen vrijdeld, die best grootschalig hadden kunnen zijn. Maar dat aantal bewijst ook dat de radicaliseringsmechanismen die sommigen ertoe brengen zich in de uitzichtloze strijd die de jihad is, te storten, nog steeds heel efficiënt zijn en dat de rekruteringsvijver nog steeds groot en diep is: ondanks de vele aanhoudingen worden nog wekelijks overal in Europa vrijwilligers of sympathisanten van de jihad tegengehouden.

Terzelfder tijd heeft Al Qaeda, om te overleven, overal echte vrijhavens opgericht en uitgebouwd: in Jemen, in de Sahel, in Noord-Afrika. In Pakistan en Afghanistan, om maar met een deze twee voorbeelden te noemen, laten de handlangers van Al Qaeda en hun medestanders van de taliban geen week voorbijgaan zonder ergens toe te slaan. Ondanks een onophoudelijke oorlog van veertien jaar, ondanks zware verliezen is het duidelijk dat, zodra de laatste Amerikaanse troepen zich hebben teruggetrokken uit Kaboel – dat is voorzien voor eind 2015, maar er zijn nog slechts 12.500 buitenlandse soldaten in het land

– het niet lang zal duren voor extremisten het land opnieuw in hun greep hebben en alles zullen controleren. Ze kunnen nu al toeslaan in het hart van Kaboel als ze dat willen.

Maar Al Qaeda en Afghanistan zijn vandaag niet meer dan een (klein) onderdeel van het probleem.

De organisatie heeft vestigingen in Noord-Afrika en de Sahel, maar ook in Saudi-Arabië en Jemen. Het zijn deze vrijhavens – en dan vooral *Al-Qaeda in the Arabian Peninsula* (AQAP), het resultaat van een fusie tussen de Jemenitische en de Saudi-sche tak van de beweging – die vandaag de sterkhouders zijn van het verwarde Al Qaeda.

In de nasleep van 2001 ontstonden nieuwe groeperingen, die zich ook in andere regio's van de wereld ontwikkelden. Denk maar aan *Boko Haram*, dat in 2002 voor het eerst opdook in het noorden van Nigeria en nu een grote dreiging is geworden voor de andere staten in de regio, of aan *Al Shabab* in het oosten van het Afrikaanse continent, een heel extremistische fractie van de Unie van Islamitische Rechtbanken die de sharia in Somalië wil invoeren.

De illusie van de Arabische Lente

Sommige analisten en de meerderheid van de westerse politieke klasse – de enen gevangenen van hun eigen overtuiging en de anderen te veel overheellend naar de wereld zoals ze die willen zien en niet de wereld zoals hij is – geloofden na de Arabische Lente dat het einde van de jihad was ingezet en dat de nieuwe democratie die ontstond, een nieuw tijdperk zou inluiden, een tijdperk waarin strijders de wapens neer zouden leggen en hervormingen zouden doorvoeren. De waarheid kennen we intussen. De 'lente' duurde minder dan een seizoen, met uitzondering van Tunesië, waar nog heel wat werk te doen is en waar de dreiging van radicaal geweld nog steeds op de loer ligt.

Erger nog: het slordige handelen van de westerse mogendhe-

den heeft de situatie alleen nog maar verergerd. De les die ze in Irak hebben geleerd, was niet hard genoeg. De verschrikkelijke ervaring van een westerse interventie moest nog een keer overgedaan worden in Libië. Onder het voorwendsel van een oude en weinig sympathieke dictator (die wel met veel eer in Parijs werd ontvangen door Nicolas Sarkozy, in Brussel door de Europese Unie, in Rome en die zelfs een tribune kreeg bij de VN) die verjaagd moest worden, hoewel hij geen bedreiging was, werd het hele land vernield. Sindsdien is Libië een politiek zwart gat, waar twee regeringen, verschillende islamitische stromingen en eindeloos veel stamhoofden elkaar bekampen.

Door het Russische veto kon het experiment echter niet verder uitgevoerd worden in Syrië, maar het regime van Bashar Assad (nog zo'n dictator waarmee je niet gezien wilt worden) was geïsoleerd, verzwakt en het was terrein kwijtgeraakt tegenover wat de media (en de altijd even bedachtzame politiek) ons voorstelden als een 'democratische revolutie'. Tijd om te oordelen: de Syrische 'democratische' oppositie, die enkel heeft bestaan in grote hotels in Washington, Genève, Londen en Parijs, en het spookachtige *Vrije Syrische Leger* (ASL) hebben hun doel gemist en de weg vrijgemaakt voor fundamentalistische organisaties, waarvan sommige nog radicaler zijn dan Al Qaeda.

Want hier, in Syrië, beleefde een organisatie die volgens de 'strategen' in Washington intussen op sterven na dood, zo niet dood en begraven was, en die we vroeger kenden als *Al-Qa'ida in Iraq*, een tweede jeugd. De nieuwe naam luidde *Jabhat al-Nusra*, maar de organisatie vervelde tot *Islamitische Staat in Irak en de Levant* of kortweg *Islamitische Staat*.

Tegenover deze catastrofale ontwikkeling was nog moeilijk vol te houden dat het terrorisme niet meer was dan een veiligheidsprobleem, dat op juridische wijze beperkt kon worden. Dat was toch het credo van het Franse antiterrorismebeleid, niet zonder enig succes trouwens wanneer het slechts gaat om enkele tientallen extremisten.

Islamitische Staat – of *Daesh* volgens het Arabische acroniem – heeft alles snel opnieuw op een rijtje gezet: niet alleen is de jihad nog steeds heel hip, met steeds meest aanhangers. In mei 2014 lieten bij een aanslag in het Joods Museum in Brussel, de Europese hoofdstad, vier mensen het leven. In Canada, de Verenigde Staten en Australië werden gijzelaars ontvoerd en burgers gedood tijdens verschillende aanslagen. In januari 2015 werden in Parijs enkele aanslagen gepleegd en een paar weken later kreeg Kopenhagen te maken met deze dreiging: we hebben het hier niet langer over honderd of tweehonderd sympathisanten van de jihad, we moeten het nu opnemen tegen duizenden. Minstens 5000 westerse jongeren hebben sinds 2012 gehoor gegeven aan de lokroep van Daesh. Elke week noteert een land als Frankrijk, volgens de geheime diensten, minstens een dozijn pogingen van jongeren die willen vertrekken. In België zijn dat er misschien vier tot vijf per week, waarmee het land de grootste ‘netto-uitvoerder’ van jihadisten in Europa is.

Laten we even samenvatten.

De ideologie die de basis vormt voor het jihadisme – de radicale versie van de islam die we salafisme noemen – is springlevend en boekt duidelijk vooruitgang, zowel binnen de islamitische wereld als binnen onze samenleving. De radicalisering van de jongeren vindt enerzijds een voedingsbodemp in de opeenvolgende politieke nederlagen in de Arabische wereld die we de voorbije vijftig jaar hebben gezien, en in de onmogelijkheid van de Arabische samenleving om een moderne, open staat uit te bouwen die het beste wil voor de bevolking, zodat ze rijkdom kan uitbouwen, die evenwichtig verdeeld wordt en anderzijds in de echte of veronderstelde uitsluiting (of soms ‘het zichzelf uitsluiten’) van te veel moslimjongeren in de westerse grootsteden. In zijn rauwe oorlogsvariant is de jihad vandaag te zien in de Maghreb, de Sahel, Nigeria, Somalië, Egypte, Syrië en Irak, in Jemen, Pakistan, Afghanistan, maar ook in de Kaukasus of in Zuid-Azië.

Meerdere westerse landen voeren alleen of met de steun van plaatselijke medestanders openlijke of clandestiene militaire operaties uit in de Sahel, Somalië, Jemen en natuurlijk ook in Irak en Syrië. Morgen doen ze dat misschien in Libië of Nigeria. Deze buitenlandse operaties stellen ons echter niet vrij van 'binnenlandse vijanden', die een steeds grotere dreiging vormen.

Jawel, het is oorlog.

In dit boek wil ik u niet alleen laten zien, maar u ook uitleggen hoe het zo ver is kunnen komen en welke fouten we hebben begaan, waarvoor we vandaag de prijs betalen. Ik actualiseerde het onderzoek dat ik de voorbije jaren heb gevoerd, maar ik voeg er nog heel wat nieuwe elementen aan toe die er, naar ik hoop, voor zullen zorgen dat we inzien dat deze oorlog niet alleen een realiteit is, maar ook dat we hem niet in een dag zullen winnen. Niet in enkele jaren zelfs: dit is een langdurig conflict, een langdurige oorlog voor de beschaving, dat we zijn aangegaan; een conflict dat meerdere decennia zal duren.

Voor wie met oogkleppen op leeft, voor wie in dromen gelooft en schiet op de boodschapper (of hem het zwijgen oplegt) wanneer hij slecht nieuws brengt:

Ik werk al meer dan vijfendertig jaar rond veiligheidsvraagstukken, inlichtingendiensten en strategieën. Meer dan vijfendertig jaar al probeer ik de dreiging te begrijpen en te isoleren en, indien mogelijk, weg te nemen. Dat doe ik in de eerste plaats als journalist, daarna als geheime-inlichtingenagent in dienst van de DGSE¹ (al twintig jaar) en tot slot als oprichter en medebeheerder van een private inlichtingendienst² die mij de voorbije dertien jaar in staat stelde om de ontwikkeling van het jihadisme van dichtbij, van dag tot dag en soms van uur tot uur op te volgen. Deze positie is zeker niet uniek, maar in ieder geval geprivilegieerd. Ik kreeg door

1 *Direction Générale de la Sécurité Extérieure*, de Franse inlichtingendienst.

2 *European Strategic International and Security Center* (ESISC): www.esisc.org

mijn werk en dat van mijn team, door contacten die ik onderhield met vroegere vrienden en door contacten die ik legde met heel wat mensen en hoofden van inlichtingendiensten, militairen van alle rangen, gespecialiseerde agenten, rechters, universitaire experts en spelers op heel verschillende terreinen de middelen om me een beeld te vormen van de dreiging en de toestand van de wereld. Ik beweer niet dat ik alwetend of onfeilbaar ben, maar de voorbije vijfendertig jaar dat ik het terrein verkende en analyseerde en de twintig boeken die ik daarover heb geschreven, geven mij toch enig recht van spreken.

Verder staat het iedereen vrij hiervan het zijne te denken. Mijn rol is zoals die van alle mannen en vrouwen in de inlichtingendienst: waakzaam blijven. Ik merk de ijsberg, de zandbank of de vijandelijke vloot op. Het is aan het team en zijn leider om de beslissingen te nemen die nodig zijn om een botsing te vermijden, om het probleem heen te varen of het obstakel te vernietigen.

DEEL I

DE VIJAND BEGRIJPEN

De ideologie: het radicale islamisme

Wat politiek correct is, is belangrijk. Het staat dus goed om in alle toonaarden, en dat al jaren, te blijven herhalen dat het 'islamitische' terrorisme niets te maken heeft met de 'islam'. Dat is overduidelijk niet correct. Zeggen dat Amerikaanse fundamentalistische christenen die het gemunt hebben op artsen, verpleegsters en ziekenhuizen die abortussen uitvoeren, niet geïnspireerd zijn door het christendom, zeggen dat linkse terroristen uit de jaren 1970 en 1980 niets te maken hebben met het marxistische ideeëngoed, zeggen dat ultranationalistische joden die bereid zijn om in de naam van Israël te doden, helemaal losstaan van het judaïsme of zeggen dat 'ecoterroristen' helemaal niet gelinkt worden aan een ecologische ideologie, is geruststellend. Je trapt er niet mee op gevoelige tenen, maar het helpt je niet om de gebeurtenissen die je ziet, te begrijpen. 'De dingen fout benoemen is het ongeluk van de wereld bewerkstelligen', dat weet iedereen.

De druk is echter zo groot dat bepaalde regeringen – zoals de Amerikaanse – weigeren woorden als 'terrorisme' en 'islam' in de mond te nemen. Deze woorden worden uit alle discours geweerd.

Neen, islamisme en jihadisme maken integraal deel uit van de islam en de moslimwereld en we kunnen de eerste twee niet begrijpen als we niet analyseren hoe de laatste twee hen hebben voortgebracht.

Natuurlijk zeg ik hiermee niet dat de islam onverdraagzaamheid, het verwerpen van de ander en geweld voedt. Dat zou er

op termijn toe leiden dat elke moslim beschouwd zou worden als een mogelijke terrorist. De extreemrechtse en populistische stromingen die deze overtuiging – jammer genoeg met enig succes – uitdragen, spelen in de kaart van de extremisten en verdele de samenleving in twee kampen: aan de ene kant een islam die tegen vrijheden is, aan de andere kant een ‘moslimvrije’ wereld die universele waarden in zich draagt. Uiteindelijk kan deze logica er alleen maar toe leiden dat de maatschappij en de wereld verdeeld raken, dat mensen zich opsluiten in hun eigen identiteit en dat uitsluiting alleen nog maar erger zal worden, wat op zijn beurt weer zal leiden tot haat, radicalisering en een sterk terrorisme. Wat ik wil zeggen, is dat het extremistische islamisme een afwijking is van de islam, een ‘dwaalleer’ om het (gewild) met een religieus getinte term te zeggen, voortgekomen uit een oppervlakkige, letterlijke en uit de context gehaalde lezing van enkele teksten (als er al sprake kan zijn van lezen).

Toch nog even een verduidelijking, die vanzelfsprekend is maar me toch onontbeerlijk lijkt: dit werk gaat over radicaal islamisme en moslimterrorisme. Wanneer ik ‘islam’ schrijf, dan zou ik eigenlijk ‘soennitische islam’ moeten schrijven, want het probleem dat wij al meer dan twintig jaar kennen en dat ik bestudeer, is er een dat ons tegenover een fractie van de soennitische gemeenschap stelt. Er is vandaag geen terroristische dreiging van de sjiïeten. Als die er al was in het verleden³ – Frankrijk en andere mogendheden die betrokken waren bij Libanon en bij de steun aan Saddam Hoessein tijdens de oorlog tussen Iran en Irak, hebben daar sterk onder geleden – dan was die van een heel andere aard dan de dreiging waarmee wij vandaag te maken hebben. Het soennitische terrorisme ontwikkelde zich tegen de moslimstaten (al hebben bepaalde elites die dicht bij de macht stonden en bepaalde diensten dat terrorisme op zeker ogenblik als instrument proberen te gebruiken). Het sjiïetische terrorisme

3 Lees hierover mijn twee werken: *La Guerre sans visage*, Editions Michel Lafon, Parijs, 2002, en *L'Iran, un Etat terroriste ?*, Editions de Passy, Parijs, 2011.

daarentegen was niet meer dan een uitbreiding van de acties van Iran, waar de geheime invloed van de sjiïeten bijzonder groot is. Dat betekent niet dat dit terrorisme moreler of minder crimineel zou zijn, maar het verschil is groot: zodra het doel van Teheran is bereikt of als er gevaar is dat Iran rechtstreeks betrokken zou worden, houdt het op. Dat is helemaal niet zo voor de salafistische beweging die ons interesseert. Dat verschil moet ons trouwens zorgen baren, want het soennisme is veruit in de meerderheid binnen de islam (ongeveer 85% van de moslims hangt een van de soennitische scholen aan, 15% volgt de *sjiïa*). De groep waarvoor de extremisten kunnen preken en waarbinnen ze kunnen rekruteren, is dus zes keer groter dan de groep die we zouden moeten bestrijden als het terrorisme binnen de sjiïetische gemeenschap zou zijn ontstaan.

Aan de basis van de tekst

Ik heb helemaal niet de bedoeling een uitgebreide studie van de islam te voeren, die 'bewijs levert'. Ik ben geen moslim of islamkenner, dus ik heb daartoe ook niet de legitimiteit. Mijn enige bedoeling is om in dit hoofdstuk aan te tonen dat er afwijkingen zijn en dat de religie als geheel niet herleid kan worden tot die afwijkingen.

Om dit te verduidelijken wil ik graag nog een vergelijking maken. De katholieke Kerk en de paus zijn tegen zwangerschapsonderbreking. Dit wordt vaak herhaald en staat niet ter discussie. Kunnen we daar dan zomaar uit afleiden dat de paus en zijn Kerk mensen steunen die moorden en brand stichten in naam van dit 'respect voor het leven'? Kunnen we zeggen dat deze moordenaars hun geloof 'vertegenwoordigen'? De islam verdient diezelfde overweging: laten we de islam niet afmeten aan de extremisten.

Voor we verder gaan, keer ik nog even terug naar de basis: waarop is de islam gebaseerd? Het antwoord op deze vraag is

heel eenvoudig: op drie bronnen, de *Koran*, de *Hadith* en de *soenna*.

De islam is ontstaan uit en ontwikkelde zich binnen een heel precieze sociologische, historische en geografische context: die van een patriarchale stammenmaatschappij op het Arabische schiereiland van de 7de eeuw. De meeste stammen waren in die tijd nomadisch of hadden nog maar pas een vaste woonplaats gekozen. Ze waren polytheïstisch, sommigen hadden zich echter bekeerd tot het christendom of het jodendom.

Wie de traditie kent, weet dat Mohammed op jonge leeftijd wees werd, dat hij door zijn grootvader en zijn oom werd opgevoed en later in dienst trad van Khadija, een weduwe die een fortuin had vergaard met handel. Hij huwde haar toen hij vijftien was (zij was vijftien jaar ouder), maar pas toen hij veertig was, kreeg hij zijn eerste volgelingen. Hij had toen net een eerste 'openbaring' gekregen (de verschijning van aartsengel Gabriël). Hij had aanvankelijk heel weinig aanhangers, die vooral uit de armste lagen van de samenleving in Mekka kwamen. De rijke handelaren die de stad leidden, hadden geen goed gevoel bij het nieuwe geloof dat zich verspreidde⁴. De situatie verslechterde, in de zomer van 622 verlieten Mohammed en zijn volgelingen Mekka en trokken ze naar Yathrib (Medina): 16 juli (eerste *mubarram*) van dat jaar is het begin van de islamitische jaartelling.

Mohammed stierf in 632. Hij liet niet alleen een jonge gemeenschap na, maar ook de 'Openbaringen' (114 hoofdstukken, die soera's heten en voor de moslims het woord van Allah zijn dat via aartsengel Gabriël aan de Profeet is doorgegeven). De tekst werd mondeling doorgegeven (gereciteerd), maar op verschillende ogenblikken werden bepaalde passages toch neergeschreven door mensen die ze hadden gehoord. Dat verklaart

4 Over de oorsprong van de islam verwijs ik graag naar het werk van Bernard Lewis en in het bijzonder het werk dat een aantal van zijn belangrijkste teksten bundelt: *Islam*, Quarto Gallimard, 2005.

waarom er verschillende versies in omloop waren. Een jaar na het overlijden van Mohammed werd begonnen met het verzamelen ervan, maar pas vijftien jaar na zijn dood, tussen 644 en 656, tijdens de heerschappij van Oethman, de derde kalief en opvolger van de Profeet, werd de tekst definitief vastgelegd. Alle versies die niet werden weerhouden, werden vernietigd. Het oudste manuscript van de Koran (iets minder dan de helft van de volledige tekst, zo'n honderd bladzijden) werd aan het begin van de 19de eeuw ontdekt in een moskee in Caïro, waarna de tekst verdeeld werd tussen de bibliotheken van Londen, het Vaticaan, Sint-Petersburg en de nationale bibliotheek van Parijs. Paleografisch onderzoek dateerde het document een paar decennia na de hidjra.

Maar wat we vooral moeten onthouden, naast alle historiografische interpretaties (uit sommige paleografische, filologische en wiskundige onderzoeken is bijvoorbeeld gebleken dat de tekst dertig tot vijftig verschillende 'auteurs' kan hebben gehad), is dat de Koran voor de gelovigen niet meer of niet minder is dan het woord van Allah dat Mohammed tijdens zijn 'bovennatuurlijke dictaten' via Gabriël heeft ontvangen. Hij is per definitie (en dat is een dogma) wezenseen met Allah en dus ongeschapen, eeuwig en onnavolgbaar.

De tweede bron waarop de islam en de beoefening ervan gebaseerd zijn, zijn de Hadith. Dat is de bundeling van de woorden en daden van de Profeet, verzameld door zijn Metgezellen. Die bundeling is een soort gids die de gelovige leert hoe de Profeet handelde en problemen waar hij voor kwam te staan, aanpakte, zowel op persoonlijk vlak als binnen de samenleving. Ze zijn samengesteld op basis van vele tienduizenden bronnen die zijn opgetekend tot 150 jaar na de dood van de Profeet. De Hadith zijn niet allemaal even belangrijk en hebben bijgevolg niet allemaal even veel kracht.

De soenna tot slot kan samengevat worden als een 'manier van leven', gebaseerd op de leer en de handelingen van de Profeet (Hadith) en de interpretatie van de Koran.

De ‘traditionele’ islam, de ‘verlichte’ islam en de radicale islam

Op basis van de drie bronnen kon de islam doorheen de eeuwen in de verschillende regio's op een heel verschillende manier beleden worden. Een sjiïet en een soenniet, een Saudische wahabiet en een soefi, een druze en een volgeling van de *Naqshbadiya* (in Centraal-Azië) hebben gemeenschappelijk dat ze allemaal moslims zijn, maar de manier waarop ze leven en kijken naar de niet-moslimwereld en de modernisering zijn heel verscheiden: er is niet ‘één islam’, er zijn meerdere vormen van de islam.

Een voorbeeld: op basis van eenzelfde tekst (de Koran) en dezelfde Hadith ontkenden de Saudische aanhangers van het wahabisme de rechten van de vrouw, terwijl de Tunesiërs in de tijd van president Bourguiba ze net hebben bekrachtigd. Het is op basis van de Koran en de Hadith dat Bourguiba de Code Persoonlijk Statuut ‘bedacht’, die in 1957 de gelijkheid tussen mannen en vrouwen bekrachtigde. Het enige punt waarop de traditie niet gewijzigd kon worden, was dat van de erfenis, want dat staat neergeschreven in de Koran, in soera 4 (*an-Nisa*, ‘De vrouwen’): ‘Allah beveelt jullie betreffende (het verdelen van de erfenis onder) jullie kinderen dat (het deel) van de zoon gelijk is aan het deel van twee dochters.’

Of je nu letterlijk volgt wat je leest, de verzen in hun context ziet of ze interpreteert, eenzelfde tekst kan door verschillende partijen totaal anders begrepen worden. Nemen we het probleem van de polygamie: in vers 3 van de soera an-Nisa staat: ‘En als jullie vrezen de weesmeisjes niet rechtvaardig te kunnen behandelen, huw dan (andere) vrouwen die jullie welgevallig zijn; twee, drie of vier. Maar als jullie vrezen niet rechtvaardig

5 Zie hiervoor de studie van Genovefa Étienne: ‘*La femme, rempart contre l’extrémisme et l’intégrisme: l’exemple de la Tunisie*’, 4 maart 2008, gepubliceerd op de website van ESISC.

te zijn, trouw dan slechts één of wat jullie rechterhand bezit.' In Saudi-Arabië en heel wat conservatieve moslimmilieus wordt deze tekst letterlijk geïnterpreteerd: polygamie is formeel toegestaan. Bourguiba (en vele anderen) menen dat de voorwaarde die duidelijk wordt gesteld, namelijk alle echtgenotes gelijk behandelen, onmogelijk na te leven is. Hoe kun je ieder van de 'twee, drie of vier' vrouwen verzekeren van even veel liefde, even veel welzijn, even veel luisterend oor? Deze 'modernisten' zien in dit vers dus niet dat polygamie toegestaan wordt, maar integendeel verboden wordt.

Deze bewegingsvrijheid binnen de tekst (die, zoals we later zullen zien, ontkend wordt door de integristen) maakte doorheen de tijd en in de verschillende regio's van de islam een tolerante en open of een bekrompen en fanatieke religie. Maar net als heel wat andere gelovigen leerden ook vele moslims leven met hun geloof en haalden ze uit de traditie wat hen paste, de rest negeerden ze.

Die tolerantie is onderdeel van de historische erfenis van de islam. We mogen niet vergeten dat in een tijd waarin joden in Europa werden verbannen of verbrand of katholieken en protestanten elkaar op hetzelfde continent naar het leven stonden, joden en christenen in (relatieve) vrede samenleefden op islamitisch grondgebied, als ze maar belasting betaalden⁶.

Bernard Lewis benadrukt dit: 'In de geschiedenis van de islam vinden we niets terug dat lijkt op emancipatie, acceptatie en integratie van andersgelovigen of niet-gelovigen, zoals in het Westen; we vinden echter ook niets terug dat lijkt op de verbanning van joden en moslims uit Spanje, op de inquisitie, ketterverbrandingen, godsdienstoorlogen en recentere misdaden die gepleegd of in stilte goedgekeurd werden. Er waren

6 Heel precies hield het statuut van *dhimmi* (niet-islamitische onderdaan van een islamitische staat) in dat er twee belastingen betaald moesten worden, de *jizya* en de *kharâ*, op andere domeinen was hij uitgesloten; het statuut voorzag in een van de rechten en garandeerde veiligheid van personen en goederen.

af en toe vervolgingen, gelinkt aan plaatselijke en heel specifieke omstandigheden, maar die waren zeldzaam en duurden meestal niet lang.⁷

In een andere studie, in 1952 gepubliceerd, bekeek Bernard Lewis de 'ketterij' binnen de geschiedenis van de islam en toonde hij aan dat islamjuristen eeuwenlang, op een paar uitzonderingen na, heel tolerant waren in de vervolging van ketterij, zelfs wanneer de ketter vervolgd werd voor geloofsverzaking (een misdadig waarop de doodstraf stond): 'Een spreekwijze van juristen stelt dat alle juridische stellingen en ieder precedent, hoe zwak ook, die bij een proces voor geloofsverzaking zouden kunnen leiden tot een vrijspraak, gevolgd moeten worden.'⁸

Het is maar moeilijk voor te stellen wanneer we kijken naar de ravage die de radicale ideologie kan aanrichten of zelfs de staat waarin de samenleving in landen als Saudi-Arabië zich bevindt, maar de islam kan heel tolerant en open zijn.

Kunnen we er niet van uitgaan dat een groot deel van de moslims die vandaag in Europa leven, misschien wel de meerderheid, zijn godsdienst beleeft zoals de christenen dat doen, dat ze niet meer dan een losse band hebben met het geloof van hun ouders? Sommige moslims zijn zelfs discreet of openlijk atheïstisch en zijn enkel nog 'moslim' door hun familiale afkomst of hun cultuur.

Traditionele gelovige, vurige voorvechter, extremist, occasionele gelovige of atheïst: zo kunnen we de 'moslim' van vandaag omschrijven, als we op een eerlijke manier naar zijn geloofsgemeenschap kijken.

7 Bernard Lewis, *Que s'est-il passé?*, overgenomen in de bundel *Islam*, al geciteerd, pagina 1265

8 Bernard Lewis, *La signification de l'hérésie dans l'histoire de l'Islam*, oorspronkelijk gepubliceerd in *Studia Islamica*, in 1952, in het Frans geëditeerd in de bundel *Le Retour de l'Islam*, Gallimard (Folio), 2001, pagina's 35-36.

Het probleem van scheiding van godsdienst en staat binnen de islam

Dan blijft natuurlijk nog het fundamentele probleem van de moslimgemeenschap: de onmogelijkheid om godsdienst en staat te scheiden. Bernard Lewis zegde het al: 'De scheiding van godsdienst en staat in moderne politieke zin – het idee dat stelt dat religie en politiek, Kerk en Staat, twee verschillende entiteiten zijn die gescheiden kunnen of moeten worden – is een sterke christelijke overtuiging.'⁹ We vinden dit concept in beginsel al vanaf de oorsprong terug. Als we het Evangelie mogen geloven, heeft Jezus toch gezegd: 'Geef wat van Caesar is aan Caesar en wat van God is aan God'¹⁰ ?

Het vroege christendom ontwikkelde zich bijgevolg aan de rand van de maatschappij en was vaak tegen deze maatschappij gericht. In ieder geval werd het door de staat vervolgd. Het was wachten op de bekering van keizer Constantijn in 312, dan pas kon het christendom uitgroeien tot een staatsgodsdienst. Hoewel het geloof zich over het hele keizerrijk verspreidde, vermengde het zich nooit met het beleid. Kerk en Staat ontwikkelden zich overal in Europa parallel, soms tegenover elkaar, vaak in een goede verstandhouding. De ene hield controle op de andere, maar ze leidden elk hun eigen leven. Dankzij het bestaan van deze twee afzonderlijke entiteiten, de ene gericht op spiritualiteit en de andere op de macht, kunnen we vanaf de verlichting gaan denken aan progressieve scheiding en die later ook echt realiseren. Dit verliep niet zonder problemen, maar de scheiding is vandaag in heel wat westerse landen een feit. En zelfs wanneer Kerk en Staat niet gescheiden zijn, zoals in het Verenigd Koninkrijk waar de koningin ook het hoofd van de Kerk is en waar eerste minister David Cameron een van de weinige Europese regeringsleiders is die openlijk durft te zeggen dat

⁹ Bernard Lewis, op.cit., pagina 1248.

¹⁰ Marcus, XII, 13-17; Matteüs, XXII, 21; Lucas, XX, 25.

zijn land 'christelijk'¹¹ is, vindt slechts 24% van de bevolking dat 'christelijk zijn' een belangrijk, wezenlijk onderdeel is van de nationale identiteit¹².

Dat is niet zo voor de islam: al van bij het begin moesten de Profeet en zijn opvolgers een gemeenschap (in Medina), later een staat en niet lang daarna een heel keizerrijk leiden: 'Mohammed [...] overwon zijn vijanden en triomfeerde tijdens zijn leven. Hij veroverde het beloofde land en richtte zijn eigen staat op, waarvan hij de opperbevelhebber werd. In die hoedanigheid kondigde hij wetten af, sprak hij recht, inde hij belastingen, voerde hij het leger aan, voerde hij oorlog en sloot hij vrede. Kortom, hij stond aan de leiding en al zijn beslissingen en handelingen werden netjes bijgehouden in de Koran en de traditie.'¹³

Zoals Lewis al zei, richtte de islam echter niets in dat ook maar enigszins op een 'Kerk' of een 'clerus' in de theologische betekenis van het woord lijkt. Die clerus zou trouwens nutteloos zijn: de religie predikt een rechtstreekse relatie tussen iedere gelovige en Allah en erkent 'noch wijdingen, noch sacramenten, noch priesterlijke voorspraak': 'Het idee dat er wezens, activiteiten of aspecten van het menselijke leven zijn die ontsnappen aan de greep van de religie en de goddelijke wetten, is heel vreemd voor de islam.'¹⁴ Daar kunnen we nog aan toevoegen dat de doctrine de mens niet het recht toekent wetten te maken: iedere wet komt van Allah en is geïnspireerd door Zijn woord dat in de Koran is neergeschreven.

Nu dit is verduidelijkt, wil ik nogmaals benadrukken dat de interpretatie belangrijk is. Dat heb ik aangetoond met het verschil tussen een radicale extremist die de manier waarop de eerste moslims de Koran interpreteerden, overneemt en een Bourguiba die de heilige teksten wil begrijpen en van daaruit een legaal statuut wil opstellen dat gunstig is voor de vrouw.

11 Onder meer op 17 juni 2014, tijdens een ontmoeting met parlementariërs.

12 'PM reaffirms Britain is a 'Christian country' - British social attitudes figures suggest otherwise', gepubliceerd op 18 juni 2014 op de site www.secularism.org.uk.

13 Lewis, op. cit., pagina 1252.

14 Lewis, op. cit. pagina 1251.

De moslims kennen geen scheiding van religie en staat. Hun religie, de wetten en de staatsstructuur zijn een en dezelfde. Ze geven meestal ook blijk van enige vijandigheid tegen het overnemen daarvan of het opleggen van die scheiding door het Westen. Er zijn echter twee uitzonderingen die erop lijken te wijzen dat islam en kerkelijke scheiding naast elkaar kunnen bestaan: Libanon en Turkije. Libanon is niet echt een lekenstaat, maar de complexiteit die is ontstaan doordat hier drie grote gemeenschappen – christenen, soennieten en sjiieten – samenleven, heeft ervoor gezorgd dat een grondwet werd aangenomen, waarin in artikel 9 staat dat ‘de gewetensvrijheid absoluut is’ en dat ‘de staat alle overtuigingen respecteert en de vrije beoefening ervan garandeert en beschermt, op voorwaarde dat de publieke orde niet verstoord wordt’.

In de Turkse grondwet staat dat het land een ‘staat naar modern democratisch, sociaal en lekenrecht is’, zoals de moderne hervormer Mustafa Kemal Atatürk het had gewild. Hij had zijn inspiratie voor het uitbouwen van een moderne staat gehaald uit de Franse Revolutie en de geschiedenis van de drie eerste republieken.

De plaats van religieus fundamentalisme binnen de islam

De soennitische islam maakt een crisis door, met twee minderheden die zich tegen elkaar keren: een heel beperkte groep van hervormingsgezinden die de religie en de moslimgemeenschap willen moderniseren en een tweede groep, ook een minderheid maar duidelijk krachtiger dan de eerste, die een ‘eenzijdige’ lezing eist van de teksten en de tradities. Het is precies in die tweede groep – die we ‘islamistisch’, ‘fundamentalistisch’ of ‘radicaal’ kunnen noemen – dat de diepconservatieve maar ook revolutionaire ideologie is ontstaan, die de basis vormt van het jihadisme.

In Europa, maar ook in de rest van de westerse wereld negeren of onderschatten we al te vaak het belang van religie binnen het politieke of gewapende islamisme, soms omdat we het gewoon niet begrijpen of omdat we niet voldoende historische referenties hebben, soms omdat we ‘politiek correct’ willen zijn, zoals ik al heb vermeld aan het begin van dit hoofdstuk.

Dit niet-kennen van de realiteit en van oorzaak en gevolg komt neer op het reduceren van het islamisme tot een politieke beweging ‘als alle andere’ en het jihadisme tot ‘klassiek’ terrorisme, van het type dat eisen stelt.

Deze perceptie geeft ons het verkeerde idee dat het mogelijk is een vergelijk te treffen met de politieke islamisten en vooral te onderhandelen met de gewapende islamisten of toegevingen te doen die hen tot rede moeten brengen.

Daar maken we een fundamentele fout: het islamisme wil de samenleving niet hervormen of ‘inrichten’ (dat is min of meer eigen aan iedere niet-extremistische politieke stroming), maar haar van onder tot boven omgooien, haar radicaal veranderen en een nieuw politiek regime installeren. Het islamisme is een totale ideologie – zoals het nationaalsocialisme en het communisme dat ook waren – die alle aspecten van het leven van de stad, maar ook van het individu in handen wil hebben.

Dat ideale regime dat zij prediken, noemen de islamisten ‘het kalifaat’, een verwijzing naar de nieuwe politieke stroming die na de dood van Mohammed gevolgd werd. Hij had namelijk geen opvolger aangeduid, dus beslisten zijn Metgezellen na zijn dood (op 8 juni 632 van onze tijdrekening) een opvolger te kiezen, die aan het hoofd zou komen te staan van de moslimstaat die de Profeet had opgericht. Deze verkiezing ging gepaard met veel problemen en geweld, maar uiteindelijk werd Aboe Bakr, een van de trouwste Metgezellen van de Profeet, aangeduid als hoofd van de gemeenschap. Hij nam de titel *khalifat rasûl Allâb* of ‘Plaatsvervanger of opvolger van de Profeet’ aan. De eerste vier kaliefen, de *rasbidun* (Rechtgeleide Kaliefen), symboliseerden voor de soennieten het ideaal waar naar moet worden gestreefd

binnen het beleid op deze wereld: ze stonden dicht bij hun onderdanen, maar in het leiden van de staat hielden ze zich strikt aan de religieuze wet.

Als perfecte staat – als een menselijke instelling dat al kan zijn – is het kalifaat voor de islamisten de absolute referentie: de sociale en politieke handelingen, maar ook het recht – strafrecht, burgerlijk recht, handelsrecht, publiek of privaat recht – vloeien automatisch en exclusief voort uit de religieuze voorschriften. De politieke ambities van de islamisten kunnen als volgt worden samengevat: ‘Globaal gezien is het islamisme, of eerder het islamitische fundamentalisme, een politiek-religieuze ideologie die een islamitische staat wil inrichten volgens de sharia en de oemma (islamitische gemeenschap)¹⁵ wil verenigen.’

Europa heeft de voorbije decennia afstand genomen van spiritualiteit en heeft geen nauwe banden meer met God (hoe we die term, die ik hier generiek gebruik als oppermacht en eventuele *schepper van de wereld*, ook willen invullen). Bijgevolg is het voor ons soms moeilijk te begrijpen dat mannen en vrouwen – waarvan velen in het Westen zijn opgevoed of opgegroeid en naar onze scholen en universiteiten zijn gegaan – hun leven in het teken kunnen stellen van een religieus ideaal en van die religie verwachten dat ze alle aspecten van hun leven regelt. Het is nog moeilijker te begrijpen dat dat ideaal hen ertoe kan aanzetten te doden en hun eigen leven met plezier te offeren. Dat is de kloof die we moeten dichten als we het islamisme echt willen begrijpen. Toch kunnen we het islamitische terrorisme op lange termijn alleen verslaan als we de basis goed analyseren en het religieuze en culturele mechanisme dat dit zo aantrekkelijk maakt voor een steeds groter wordende groep mensen overal ter wereld, correct begrijpen.

¹⁵ *Dictionnaire Mondial de l'Islamisme*, van de Cahiers de l'Orient, Editions Plon, Parijs, 2002